

حرفی از هزاران

مجموعه مقالات، گفتگوها و سخنرانی‌ها

دکتر علی اکبر ولایتی

مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران، ۱۳۹۰

سرشناسه: ولایتی، علی اکبر، ۱۳۲۴-

عنوان و نام پدیدآور: حرفی از هزاران: مجموعه مقالات، گفتگوها و سخنرانی‌ها/ علی اکبر ولایتی.

مشخصات نشر: تهران: امیرکبیر، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۱۰۸۰ ص.

شابک: ۱-۱۴۲۷-۰۰-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

موضوع: ولایتی، علی اکبر، ۱۳۲۴-.

موضوع: مقاله‌های فارسی -- قرن ۱۴.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۰ آ ۵ و ۱۶۷۰ DSR

رده‌بندی دیوئی: ۹۵۵/۰۸۴۳-۹۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۱۸۸۹۶

شابک: ۱-۱۴۲۷-۰۰-۹۶۴-۹۷۸

مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران: خیابان جمهوری اسلامی، میدان استقلال، صندوق پستی: ۱۱۳۶۵-۴۱۹۰

حرفی از هزاران: مجموعه مقالات، گفتگوها و سخنرانی‌ها

© حق چاپ: ۱۳۹۰، مؤسسه انتشارات امیرکبیر www.amirkabir.net

نوبت چاپ: اول

نویسنده: دکتر علی اکبر ولایتی

ویراستاران: الهه عین‌بخش - اکرم کبکی

صفحه‌آرا: امیرحسین حیدری

طراح جلد: پریسا رسولی

حروف متن: لوتوس ۱۲

چاپ و صحافی و لیتوگرافی: چاپ واژه‌پرداز اندیشه، تلفن: ۷۷۱۴۵-۶۳۰۶

شمارگان: ۵۰۰

بها: ۱۸۰۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه‌برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به‌جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستندنویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست

۱۱	مقدمه
۱۵	فصل اول: فرهنگ و تمدن اسلام و ایران
۱۷	هویت ایرانیان
۲۲	صفویه؛ بازتعریف هویت ایرانی
۲۷	هنر اسلامی و جهان
۳۶	نقش جهان، آیین تمام‌نمای ایران
۴۳	تأثیر فرهنگ و تمدن اسلام و ایران در تمدن غرب
۴۷	شکوفایی علوم در تمدن اسلامی
۵۴	بر کشته کربلا بگریید
۶۹	به خون دانی چه بندم نقش؟ ایران
۸۱	واقعیت این‌جاست آقای پاپ!
۹۸	تاریخ و فلسفه علم
۱۰۸	ساعت آفتابی میراث تمدن اسلام و ایران
۱۱۶	روز نوروز
۱۱۸	استمرار علم‌آموزی مسلمانان در جریان جنگ‌های صلیبی و حمله مغولان
۱۲۹	فصل دوم: هویت ما
۱۳۱	بحران‌های تاریخی هویت ایرانی
۱۵۱	تلفیق ملیت و مذهب، هنر تاریخی ایرانیان
۱۶۱	هویت اسلامی زمینه‌ساز حکومت اسلامی
۱۷۱	میراث عصر صفوی
۱۸۳	فصل سوم: تاریخ معاصر
۱۸۵	طراز اول
۱۹۱	تشتت آرا مشکل بزرگ مشروطه
۲۰۰	صدای بلبل
۲۰۴	شاهدخت یا شورش

۲۱۵	اعتدال و انصاف
۲۱۹	آیینۀ آیندگان
۲۲۳	فصل چهارم: بیداری اسلامی
۲۲۵	رسالۀ دخانیه
۲۹۹	پیش‌گامان بیداری اسلامی در ایران معاصر
۳۰۹	بیداری اسلامی در جهان معاصر غرب
۳۱۳	میرزا نماد بیداری اسلامی
۳۱۸	نقد فرهنگ و تمدن غرب
۳۳۱	شرق‌شناسی
۳۵۵	فصل پنجم: اسلام معاصر
۳۵۷	رهبری فکری و آرمانی جامعه
۳۷۴	جنگ‌های صلیبی دوران ما
۳۹۱	محور وحدت
۳۹۷	وحدت ملی
۴۰۹	حذف اسلام خیال خام مستکبران
۴۱۶	وحدت کلمه رمز پیروزی مسلمانان
۴۲۲	نگاهی به تاریخ و تحولات اخیر فلسطین
۴۲۷	نبرد سرنوشت
۴۳۹	فصل ششم: انقلاب اسلامی
۴۴۱	رویکردهای انقلاب اسلامی
۴۵۱	ریشه‌های تاریخی انقلاب اسلامی ایران
۴۶۳	هویت انقلاب اسلامی ایران
۴۷۵	الگو نداشتیم، اما خود الگو شدیم
۴۸۶	انقلاب اسلامی تبلور هویت ملی - مذهبی ایرانیان
۴۸۹	انقلاب اسلامی فراتر از مرزهای ایران
۴۹۱	فصل هفتم: دیپلماسی انقلاب
۴۹۳	بررسی ابعاد گوناگون رابطه با آمریکا
۵۰۶	رابطه ایران و آمریکا
۵۲۱	ابزارهای چانه‌زنی با آمریکا قوی شده است
۵۲۵	هیچ خبری در مذاکره با آمریکا نیست
۵۳۰	آدرس غلط ندهید؛ آمریکا دشمن اصلی ایران است
۵۳۳	سیاست خارجی امام خمینی (ره)
۵۴۰	امام خمینی معمار دیپلماسی باز

۵۴۷	تعامل جهانی بر پایه اعتماد متقابل
۵۵۵	اصول ثابت در سیاست خارجی
۵۶۰	ناگفته‌های شانزده سال دیپلماسی سخت
۵۶۴	روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران
۵۷۷	سیاست‌های رادیکال به تاریخ پیوسته است
۵۸۱	فصل هشتم: جنگ ایران و عراق
۵۸۳	جنگ ایران و عراق
۵۹۲	پیش‌نهاد‌های مطرح شده برای آتش‌بس پس از فتح خرمشهر
۵۹۷	شورای امنیت مایل به اتمام جنگ عراق و ایران نبود
۶۰۲	ایران شایسته‌ترین قاضی در دادگاه آثار سلاح‌های شیمیایی
۶۰۵	فصل نهم: ایران و جهان امروز
۶۰۷	نگرانی غرب از ایران مقتدر
۶۱۸	سیاست‌های بنیادین
۶۳۰	امروز سوریه، فردا دیگر اعراب
۶۳۵	سر جنگ نداریم
۶۴۳	همکاری شرقی
۶۵۰	ایران حامی تصمیم ملت‌ها
۶۶۰	چرخه سوخت، خط قرمز نظام در مسئله هسته‌ای
۶۷۳	کنسرسیوم مشترک هسته‌ای با کشورهای اروپایی
۶۸۲	هم‌غنی‌سازی هم مذاکره
۶۸۵	اقتصاد نظامی‌گری آمریکا در کشورهای جهان سوم
۶۹۷	فصل دهم: سیاست روز
۶۹۹	ارزیابی اجمالی از برخی مسائل سیاسی
۷۱۴	جهان سیاست
۷۲۴	تجزیه ایران رؤیای بی‌تحقق دشمنان
۷۳۴	اولویت‌ها و سیاست‌ها برای نامزدی ریاست جمهوری
۷۳۸	نرمش و تشدد دو روی سکه دیپلماسی
۷۴۷	تصمیمات پشت پرده ما را به موفقیت نمی‌رساند
۷۵۱	ساده‌نگری سیاسی مشکل‌آفرین است
۷۵۷	تا آخر مستقل می‌مانم
۷۷۲	علل کناره‌گیری از نامزدی
۷۷۹	بیانیه انصراف از نامزدی ریاست جمهوری
۷۸۲	بازگشت به پشت پرده سیاست

فصل یازدهم: اقتصادی - اجتماعی.....	۷۸۷
بدیهی ترین حق.....	۷۸۹
رونق اقتصادی در گرو تحرک تجارت خارجی است.....	۷۹۲
علم در محیط ناامن رشد نمی کند.....	۸۰۲
تقویت هم بستگی ملی در گرو توزیع عادلانه امکانات.....	۸۰۳
گل آقا با طنزی سرشار از ادب و متانت.....	۸۰۸
فصل دوازدهم: پزشکی و تاریخ پزشکی.....	۸۱۳
بیماری سل.....	۸۱۵
خُفّی علایی.....	۸۱۸
الحاوی.....	۸۳۰
از گرگان تا خوارزم.....	۸۴۲
جایگاه علم و دانش در تاریخ اسلام و ایران.....	۸۵۲
طیبی از تبار تاریخ.....	۹۱۳
پرواز دوباره ققنوس زندگی.....	۹۱۹
بیمارستان مسیح دانشوری.....	۹۲۵
قطب الدین شیرازی.....	۹۲۹
تحفة المؤمنین.....	۹۴۰
فصل سیزدهم: از مدرسه بهرام تا وزارت خارجه.....	۹۴۳
فرزند خلف دیپلماسی ایران.....	۹۴۵
فراز و فرود سال های سیاست خارجه.....	۹۵۶
رستم آباد.....	۹۶۹
آرزویم ایران درجه یک است.....	۹۷۱
فصل چهاردهم: از نگاه دیگران.....	۹۷۷
بازگشت میانه روها به سیاست خارجی.....	۹۷۹
بذر دوستی بیفشانیم درخت دشمنی برکنیم.....	۹۸۵
علی اکبر ولایتی برصد تاریخ الاسلام و یستشرف مستقبله.....	۹۸۸
چه کسی ایران را رهبری می کند؟.....	۹۹۳
الدیپلوماسیة و الموسوعة.....	۹۹۹
پیوست.....	۱۰۰۳
نمایه.....	۱۰۴۷

مقدمه

حرفی از هزاران مجموعه‌ای است از مقاله‌ها و مصاحبه‌ها و سخنرانی‌ها و گفت‌وگوها و خاطرات این جانب که در طی سال‌ها در منابع گوناگون و رسانه‌ها آورده شده بود و هم‌اکنون به یاری دوستان فرصتی دست داد تا مدون و نظام‌یافته در قالب کتاب حاضر در اختیار فرهیختگان و علاقه‌مندان قرار گیرد. کارگردآوری و تدوین این مجموعه مقالات از سال ۱۳۸۶ آغاز شد و پس از طی مراحل به شکل کنونی درآمد. فصل‌بندی مطالب کتاب موضوعی است و ترتیب مطالب هر فصل نیز براساس تاریخ است. ویراستاران کتاب مطالب و گفته‌های پراکنده و گاه مفصل این جانب را در قالب مقالاتی مدون و منسجم درآورده‌اند؛ اشتباهاتی نیز در ذکر برخی نام‌ها و تاریخ‌ها در منابع بود که ویراستاران محترم آن‌ها را اصلاح کرده‌اند.

بر آن بودم، در این کتاب، همچنان که همواره در ذهن داشتم، ضمن پرداختن به گوشه‌هایی از فرهنگ و تاریخ تمدن عظیم ایران و اسلام و باراندیشی در هویت ایرانی-اسلامی، نقبی نیز به تاریخ گذشته و معاصر ایران بزنم. در فصل‌های یک و دو و سه به این مهم پرداخته شده است. در فصل چهارم، به دغدغه کنونی ملت‌های مسلمان، که همانا بیداری اسلامی است، پرداخته و اهمیت آن را در برابر قدرت‌های استعماری و استکباری یادآور شده است.

در فصل بعد، مطالبی درباره ویژگی‌های اسلام معاصر در جهان امروز آمده است و لزوم وحدت و هم‌پستگی میان ملت‌های مسلمان و نیز نیاز اساسی به حضور رهبری فکری آگاه و منسجم، که عامل اصلی پیروزی در عرصه‌های گوناگون است، برشمرده است.

در فصل ششم، با پرداختن به هویت و درون‌مایه انقلاب اسلامی ایران مطالبی در زمینه علل پیروزی انقلاب اسلامی و فراز و نشیب‌های پس از آن آمده است. فصل هفتم شامل مطالبی است درباره ابعاد گوناگون دیپلماسی انقلاب در روابط

خارجی، به خصوص رابطه با آمریکا، و جایگاه ما در عرصه روابط بین‌الملل و اصول ثابت ایران در تعامل با دیگر کشورها. در فصل هشتم ژ، گوشه‌هایی از ناگفته‌های جنگ ایران و عراق و نیز تلاش و پایداری خستگی‌ناپذیر رزمندگان و سیاست‌مردان ایران در پاس‌داشت هر وجب از خاک ایران و نیز گفتارهایی درباره صلح دو کشور ذکر شده است. مطالب فصل بعد، درباره جایگاه ایران در جهان کنونی و برخی از چالش‌ها در عرصه بین‌المللی در خصوص دستیابی ایران به انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای است و نگرانی و موضع‌گیری قدرت‌های جهان غرب در برابر پیشرفت‌های روزافزون ایران اسلامی در حوزه‌های دانش و فناوری.

فصل دهم شامل مطالبی است در زمینه سیاست جمهوری اسلامی ایران در قبال مسائل روز جهان و نقش تعیین‌کننده ایران در منطقه و جهان و نیز مواضع گوناگون در برابر آن. چهار فصل پایانی کتاب تا حد فراوانی، از نظر موضوعیت با ده فصل ابتدایی متفاوت است:

مطالب فصل یازدهم درباره نقش امنیت جامعه و نیز سلامت روابط خارجی در رشد اقتصادی کشور و برخی مسائل اجتماعی و اقتصادی ایران امروز و راهکارهای آن است. در فصل دوازدهم، مطالبی در زمینه سیر پیشرفت علم پزشکی و بررسی تاریخی آن در ایران و جهان اسلام و بزرگداشت دانشمندان مسلمان قرون گذشته و جایگاه دانش از منظر ایرانی-اسلامی است و در پایان از پیشرفت‌های عظیم علم پزشکی در ایران سخن به میان آمده است.

در دو فصل پایانی نیز، مطالبی درباره دوران کودکی و نوجوانی و جوانی خود و سیر تحولات ایران و چگونگی ورود و آشنایی با مسیر انقلاب و مردان انقلاب و همچنین افکار و عقاید دیگران، از جمله برخی شخصیت‌های شناخته شده غیرایرانی و در خصوص این جانب آمده است.

ناگفته پیداست که این کتاب تنها گوشه‌ای از خاطرات و تقریرات و مقالاتی است که در طی دوران خدمت به نظام مقدس جمهوری اسلامی از نزدیک با آن‌ها مواجه شده‌ام و امید است که مورد توجه خوانندگان عزیز قرار گیرد.

گرینش و فراهم آوردن و ویراستن این نوشته‌ها از میان انبوهی از نوشته‌ها در میان روزنامه‌ها و کتاب‌ها و مجموعه‌ها کار ساده‌ای نبوده و اگر یاری ویراستاران گرامی در کار نبود، این کار به سرانجام نمی‌رسید. شایسته است در این‌جا از این دوستان صمیمانه سپاس‌گزاری کنم.

گردآوری و گزینش نوشته‌های این مجموعه در ۱۳۸۶ با همت آقای مهدی کریمی آغاز شد و خانم آریتا ارشادی بخشی از مقالات را ویرایش کردند. سپس خانم اکرم کبکی، ضمن مقایسه ویراست‌های متفاوت هر نوشته با هم و انتخاب یک ویراست از میان آن‌ها، همه نوشته‌ها را بازنگری و بازویرایی کردند. سرانجام خانم الهه عین‌بخش نوشته‌ها را بارها خواندند و، ضمن ویرایش مجدد همه مطالب، کتاب را به شکل نهایی درآوردند. دوستان دیگری نیز در مراحل آماده‌سازی کتاب مشارکت کردند: خانم‌ها معصومه اکبری، سیما پناهی، عاطفه تاجیک، زهره فتحی، هانیه قرقچیان، سارا کلهر، مهناز مقدسی همچنین، آقای هومن عباسپور بر همه مراحل کار ویراستاری و آماده‌سازی، از آغاز تا پایان، نظارت داشتند و آقای امیرحسین حیدری صفحه‌آرایی نهایی کتاب را انجام دادند و آقای مهدی ساروخانی در موسسه امیرکبیر بر کار چاپ کتاب نظارت داشتند. از همه این دوستان سپاس‌گزارم و برای آنان از خداوند متعال آرزوی توفیق دارم.